

Skifts innspill – Stormøte om sirkulær økonomi

I Hurdalsplattformen¹ beskriver dagens regjering at de vil satse på resirkulering av materialer, samt komme med konkrete tiltak for å redusere avfall. Skift mener det er viktig at regjeringen også løfter blikket på hva en sirkulær økonomi innebærer. I EUs handlingsplan for en sirkulær økonomi² estimeres det at opp mot 80 prosent av et produkts miljøbelastning over livsløpet avgjøres av produktets design. Dermed er det viktig å legge større vekt på designfasen til et produkt og sikre materialeeffektivitet. Med andre ord er det i en sirkulær økonomi viktig å designe for varighet og resirkulering.

Ifølge Ellen MacArthur Foundation beholder man produkter og materialer innenfor kretsløpet i prioritert rekkefølge: Deling, vedlikehold og reparasjon, gjenbruk og redistribuering, oppussing og redesign, og til sist resirkulering.³ I Solberg-regjeringens strategi for en grønn, sirkulær økonomi⁴ heter det at omstillingen til et bærekraftig lavutslippssamfunn fordrer innovasjon. Støre-regjeringen, som nå skal videreutvikle strategien, må ikke kjøre seg fast i at innovasjon kun handler om å innovere nye produkter hvor resirkuleringsgrad er det viktigste. Sirkulærøkonomi handler vel så mye om å designe nye forretningsmodeller og endre måten økonomien i dag er bygget opp.

Norge har i dag et lovverk som støtter lineære prosesser, noe som gjør det vanskelig for bedrifter å skape sirkulære forretningsmodeller. Skift ser at mye av grunnen til dette skyldes regulatoriske barrierer. Vårt forslag er derfor å endre eller fjerne lover som i dag er til hinder for den sirkulære økonomien:

Fjerne brukthandelloven. Dagens lov krever at alle som driver noen form for brukthandel må søke løyve hos politiet. I tillegg krever loven at hver enkelt vare må protokollføres og at varene ikke kan selges før etter 14 dager, fordi politiet skal ha tid til å sjekke varene. Gjenbruk av klær og andre forbruksvarer er en del av den sirkulære økonomien. Skift mener derfor at det ikke bør eksistere lover som bremser denne type handel. Ved å fjerne brukthandelloven vil det bli mye lettere å drive innbytte, samt selge brukte varer videre. Dette må skaleres på kjedenivå. Med barrierene som eksisterer i dag foregår det kun i småskala, eksempelvis kun i enkeltbutikker. Skal brukthandel bli økonomisk lønnsomt og gjøre en forskjell, må det oppskaleres.

Endre avfallsforskriften. Ved dagens forskrift stilles det gjenvinningskrav til returselskapene. Gjenvinningskravene for produkter som bil, elektronikk og batterier er satt til andel av type produkt, eksempelvis 85 % av en bil og 80 % av et kjøleskap. Dette kravet skiller ikke mellom materialene som gjenvinnes, og om noen av disse materialene hadde vært mer viktige enn andre å gjenvinne med tanke på materialenes totalbelastning (livsløpsanalyse og sosiale forhold), forsyningsikkerhet, satsing på fornybar energi og digitalisering. Skift mener at det bør settes egne gjenvinningsmål/ombruksmål og gjenvinningskrav/ombrukskrav for kritiske råmaterialer, innføres deponiforbud for kritiske råmaterialer, og sattes mer på utvikling av gjenvinningsteknologi. Med mer målrettet gjenvinning kan avfallsforskriften brukes som et verktøy for aktiv stimulering av teknologiutvikling og imøtekommelse av reelle materialbehov.

Fjerne skatt og avgift som fremmer destruksjon av ukurante varer. Dersom en bedrift i Norge ønsker å gi bort varer den ikke har klart å selge, må bedriften betale uttaksskatt og uttaks-mva. for disse varene. Dette gir insentiver til å destruere varene i stedet for å gi dem bort der de kommer til nytte. Dette er både miljøfiendtlig og usosialt. Regjeringen bør derfor gjøre en grundig vurdering av dagens håndtering av ukurante varer. Skift ønsker en endring i regelverket slik at vi unngår at økonomiske årsaker er grunnen til at det blir kastet varer som vurderes som ukurante av rent forretningsmessige årsaker.

---

¹ Støre-regjeringen (2021). Hurdalsplattformen. Side 30.

² European Commission (2020). A new Circular Economy Action Plan, For a cleaner and more competitive Europe. Brussel.

³ Ellen MacArthur Foundation (u.d). The butterfly diagram: visualising the circular economy.

⁴ Klima- og miljødepartementet (2021). Nasjonal strategi for ein grønn, sirkulær økonomi. Side 149.

Redusert/nullsats mva. til å støtte bruksalg, gjenbruk og reparasjon. EUs handlingsplan for en sirkulær økonomi oppfordrer til bruk av økonomiske incentiver for å øke produkters levetid og derigjennom redusere klimagassutslipp og forbruk av ikke-fornybare og jomfruelige ressurser. Differensiert mva. fremheves spesielt for å stimulere til reparasjon, gjenbruk og bruksalg. Redusert sats eller nullsats for mva. på reparasjon og bruksalg er innført i en rekke europeiske land. Noen land har innført skattereduksjoner (inntektsfradrag eller refusjonsordninger) som incentiv til økt reparasjon.

I tråd med EU-kommisjonens oppfordring og inspirert av praksis i andre europeiske land, vil Skift oppfordre regjeringen til å innføre en nullsats for mva. eller kraftig redusert mva. for reparasjoner av en lang rekke forbrukerprodukter. Skift foreslår tiltak og incentiver på følgende aktiviteter:

- **Reparasjon:** 0% MVA på arbeidskostnaden ved reparasjon, vedlikehold og oppgradering av produkter som møbler, elektronikk & hvitevarer, bygningsmateriell, sykler, sko og lærvarer. Det bør i tillegg ytes skattefradrag opp til en øvrig årlig grense for reparasjoner av disse varene.
- **Bruksalg:** 0% MVA på salg av brukte varer, ettersom merverdiavgift allerede er betalt ved kjøp da produktet var nytt.
- **Gjenbruk:** Samme MVA på alle deler til elbiler som på kjøp av bilen, for å stimulere til reparasjon fremfor skraping av elbiler som har blitt påført mer omfattende skader.

Dagens **forskrift om offentlige anskaffelser** er for fleksibel i sin omgang med miljøkrav og medfører at disse ofte omgås eller tillegges for liten vekt. Eksempelvis formuleringen i § 7-9 '... Der miljø brukes som tildelingskriterium, bør det som hovedregel vektet minimum 30 prosent' bør endres slik at miljø som tildelingskriterium som hovedregel skal vektlegges med minst 30 prosent, og høyere der det er relevant. Bevisbyrden bør snus fra dagens formulering, slik at fravikelse fra dette kravet må begrunnes (følg eller forklar-prinsipp). Anskaffelsesprotokollen må inneholde opplysninger om hvordan kravet er ivaretatt.

Videre bør det innføres krav til garantitid utover minstekravene for alle anskaffelser av nye varer over terskelverdien på 1,3 MNOK. For nye varer bør det være mulig å stille krav til garantitider vesentlig utover kjøpslovens henholdsvis 2 og 5 år. Det bør for nye varer også innføres krav til dokumentasjon av miljø- og klimabelastning over produktets levetid (LCA), eksempelvis EPDer. Samt, at der det er relevant, bør det for nye varer stilles absolutte krav til reparerbarhet og reservedelstilgang. I forskriften om offentlige anskaffelser bør det også inkluderes at det ved anskaffelsen av nye bygningsmaterialer skal stilles krav om at materialene har sirkulære egenskaper i henhold til EUs 'New Construction Product Regulation'.

Sammen mot et sirkulært Norge. Skift ønsker å bidra til at Norge oppnår klimamålene og vi mener at et godt virkemiddel på veien er å legge til rette for en omstilling fra en lineær til en sirkulær økonomi. For å kunne lykkes med en slik omstilling må det gjøres en grundig gjennomgang av alle lover og regler som er til hinder for dette. Næringslivet og myndighetene må jobbe sammen for å få dette til. Vi i Skift skal definitivt gjøre vår del av jobben gjennom å etablere nye forretningsmodeller og teknologiske løsninger som passer for den fremtiden vi er på vei inn i, men vi trenger myndighetenes drahjelp i riktig retning slik at kapitalen finner veien frem til de bærekraftige og sirkulære løsningene. Skift håper derfor at regjeringen tar våre innspill på høyeste alvor, og tar det videre opp til vurdering på Stortinget. I tillegg håper vi at regjeringen setter seg et mål om at Norge skal bli 46 prosent sirkulær⁵ innen 2030.

Skift sin arbeidsgruppe på sirkulær økonomi består av: Christian Lodgaard i Flokk, Britt Nilsen i Schibsted, Bjørn Arild Thon i RENAS, Karoline Andaur i WWF, Ole-Petter Thunes i Rambøll, Espen Karlsen i Jernia, Geir Holmgren i Gjensidige Forsikring, Turid Grotmoll i Fremtind Forsikring, Hilde Vatne i JM Norge, Kjetil Lein i NITO, Frank Jaegtnes i Elektroforeningen, og Nina Riibe i Econa.

---

⁵ Som estimert i The Circular Gap Report Norway.